

Sign systems for libraries. Comp. and ed. by POLLET, D. – HASKELL, P. C. New York – London, R. R. Bowker Company, 1979. 271 p.

Könyvtári jelrendszerek

Az információk növekvő mennyisége – a korunkra jellemző információrobbanás – erős túlterheltséget jelent az embernek. A rendelkezésre álló, amúgyis szűkös időből túlságosan sokat kell fordítani tájékozódásra. Ezt a túlterheltséget csak úgy lehet csökkenteni, ha a tájékozódáshoz szükséges információkat az ember számára legalkalmasabb formában rögzítjük és közöljük.

Ez az élet minden területére jellemző, s napjainkban a könyvtári szakirodalom is egyre többet foglalkozik az olvasók könyvtáron belüli eligazításának problémájával, a jó megoldások lehetőségeivel. Az épületen és állományon belüli tájékozódás vizuális vezetés nélkül (jelek, jelrendszerek, térképek stb.) szinte reménytelen vállalkozás.

Ehhez ismerni kell a szemnek – a látás érzékszervének – működését, valamint a tájékozódási szokásokat. Az ember a külvilágból érkező ingerek közül a láthatókra reagál a leggyorsabban. Ezt a kedvező anatómiai lehetőséget célszerű tehát maximálisan kihasználni. A vizuális jelek tervezésekor figyelembe kell venni, hogy bizonyos nagyságú és vastagságú betű látványa milyen távolságból a legkedvezőbb, továbbá a negatív és pozitív íráskép, valamint a betű formájának (típusának) olvashatóságában mutatkozó különbségeket.

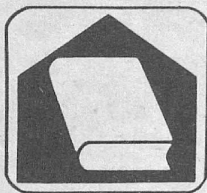
Sok olyan információ van, amelyet szavak, vagy mondatok helyett képekkel (piktogramokkal) fejezhetünk ki, s ezzel a megoldással még inkább lerövidíthetjük a megértés időtartamát. A nemzetközileg elfogadott piktogramm rendszerekben számos olyan jel szerepel, amelyek minden változtatás nélkül alkalmazhatók a könyvtárakban is (pl. ruhatár, büfé, csomagmegőrző, toalett, lift stb.). Az új jelzések tervezésénél azonban ügyelni kell arra, hogy azok egyértelműen azt fejezzék ki, amit közölni akarunk. Nem lehet az olvasót felvilágosítás helyett töprengésre készíteni homályos értelmű, vagy túlságosan absztrakt jelekkel.

Az eddig elmondottak bizonyítják, hogy ennek a feladatnak a megoldása nem egyszerű. Könyvtáros, építész, grafikus, formatervező összehangolt munkája szükséges egy jól működő rendszer létrehozásához.

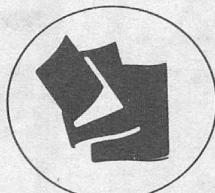
Külső jelzések

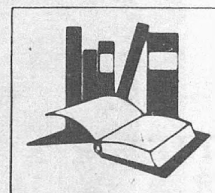
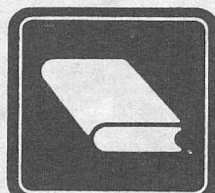
könyvtár

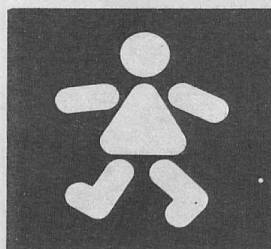
Belső jelzések

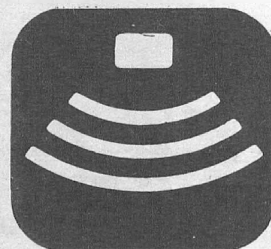
könyvgyűjtemény

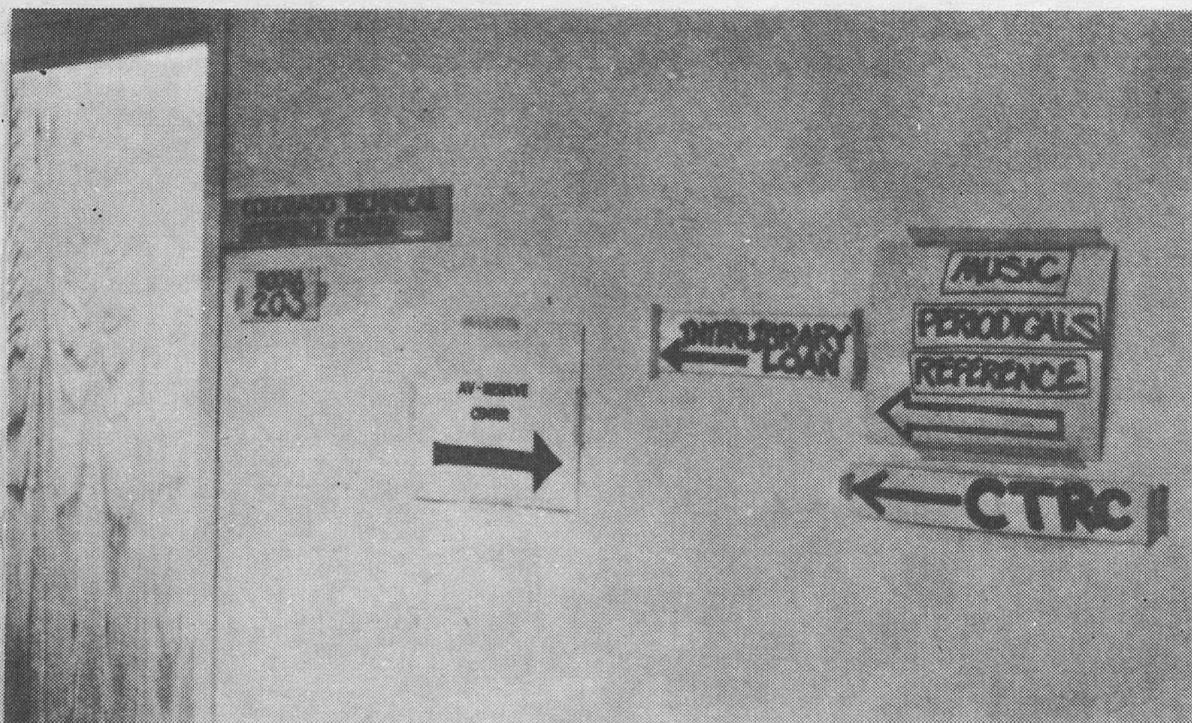
periodika

gyermek-
könyvek

olvasóterem

előadóterem

A „spontán” tájékoztatás elrettentő példája

Az épületen kívüli eligazító jeleknek és feliratoknak (a könyvtár neve, bejárat, bejárat hátrányos helyzetűek [tolókocsi] számára, parkoló stb.) nemcsak a fenti követelményekhez kell alkalmazkodni, hanem az épület méretéhez és a külső környezethez is. A belső jelzéseknek pedig a belső terek méretével és berendezésével kell összhangban lenni. Ez az elvárás már nemcsak a praktikus szempontok, hanem az esztétikai követelmények szem előtt tartását is megkívánja. A feliratok, a táblák anyagát, színét, formáját úgy kell megválasztani, hogy az a környezet esztétikai hatását ne rontsa, sőt ha lehet dekoratív elemként tegyen eleget funkciójának.

A jelek, táblák megtervezésén túl nagy gondot kell fordítani azok elhelyezésére is. Fontos, hogy jól látható helyen legyenek, s feliratuk a megfelelő irányt mutassa. Ennek elmulasztása értéktelenné, megtévesztővé teheti a rendszert.

A könyvtárak gyakorlatában már jól bevált forma a bejárat közelében elhelyezett általános tájékoztató tábla. Ez vagy az épület alaprajzain mutatja be a különböző szolgáltatások elhelyezkedését, vagy szintekre bontva, táblázatosan sorolja fel azokat. Ezt a tájékoztatási formát szokták alkalmazni a könyvtárhasználati rölapokon is.

A könyv a felvetett problémát nagyon részletesen, mindenre kiterjedő figyelemmel elemzi. Az első fejezetben a tájékozódási szükségletet, a könyvtári környezetet, és a vizuális megértés anatómiai alapjait tárgyalja. A második fejezet témája a vizuális irányító rendszer tervezése. Ebben kitér a könyvtáros, építész, grafikus közös munkájának szükségességére; a rendszerben alkalmazható különféle anyagokra, formákra, módszerekre; a jelzés nyelvére: a rövid és helyes megfogalmazásokra. A harmadik fejezet iskolai, szakkönyvtári, közművelődési és egyetemi könyvtári példákon sok-sok illusztráció segítségével mutatja be a megoldások lehetőségeit, ötletes felhasználását. Mutat példákat a házilag megoldható, olcsó és esztétikus feliratok kivitelezésére is. A negyedik fejezet részletesen kitér a könyvtárepület és a vizuális tájékoztatórendszer összefüggéseire; az építészeti technika és a grafikai megoldások összhangjára. A függelék a jelrendszerekkel kapcsolatos technikai és pszichológiai követelményeket foglalja össze. Nagyon hasznos a kötet végén található, témák szerint csoportosított annotált bibliográfia.

CAVALLONI GYÖNGYI